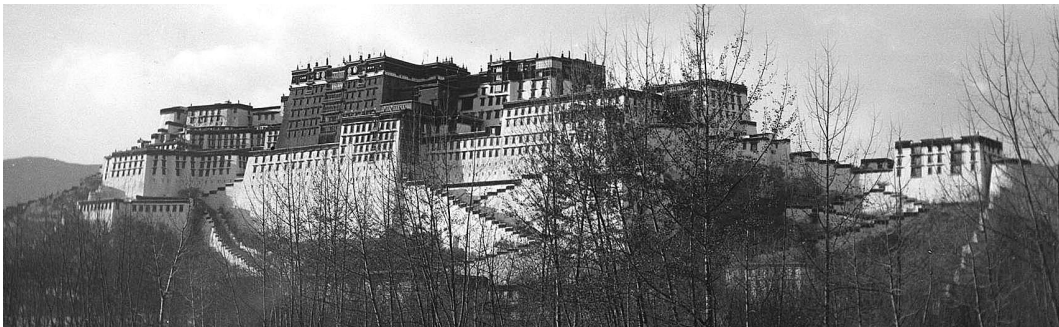

Una esvàstica girada

L'any 1939 una expedició de les SS encapçalada pel zoòleg Ernst Schäfer va posar-se en camí de l'Himàlaia, suposadament per buscar-hi els "aris primigenis". Ara han sortit a la llum nous detalls entorn d'aquesta aventura científica que va portar al descobriment d'animals exòtics.

Imatge del palau de Potala a Lhasa, capital del Tibet. Any 1939.

Matthias Schulz
© Der Spiegel

El Museu de Ciències Naturals de Berlín, amb el seu famós esquelet de tiranosaura a la sala d'exposicions, és considerat un tresor de la mare Terra, una col·lecció de primer nivell. Són especialment valuoses les 3.500 mòmies d'ocells que es troben en alts armaris de calaixos. Els va prendre com a botí fa uns 80 anys un oficial de les SS al sostre del món.

"Al vessant sud de l'Himàlaia el subcontinent tropical de l'Índia s'inclina cap a la gelada Àsia central", explica la conservadora Sylke Frahnert. "Gràcies a la coincidència d'aquestes ecozones s'hi va barrejar una fauna completament variada".

Regularment taxonomistes i genetistes pelegrinen a Berlín. A la col·lecció, ja s'hi han descobert deu subespècies d'ocells desconegudes.

Això seria fantàstic, si no fos pels seus foscos antecedents. Poc abans de l'esclat de la Segona Guerra Mundial, el zoòleg Ernst Schäfer havia pujat al Tibet, un Estat de sacerdots, amb runes dibuixades a la motxilla. Allà, malgrat la prohibició del Govern, va caçar els ocells; sense fer soroll, amb una petita catapulta.

L'expedició alemanya de 1938-39 es considera una de les rapinyes més polèmiques de les ciències naturals modernes. L'equip de Schäfer va mesurar caps de persona, va estar-se en tendes de pèl de iac i va beure amb dignataris licor de comí de la Prússia oriental brindant per l'expedició. La gent d'allà anomenaven el joc de beure "tassa seca".

En tornar, van portar 7.000 mostres de llavors, entre elles de flors salvatges i d'espècies de gra (avui dia es troben a l'Institut Leibniz de genètica de les plantes a Gatersleben). A l'equipatge, aquells homes també hi portaven màscares de fusta i mobles estranys, i també 17.500 metres de pel·lícula filmada i una carta del cap d'Estat tibetà per a l'"eminent senyor Hitler".

El motiu pel qual la carta mai no va arribar (i avui es pot trobar a la Biblioteca de Baviera) és tan enigmàtic com tota l'expedició. Per encàrrec del *Reichsführer* de les SS, Heinrich Himmler, diuen, el grup buscava "la raça primigènica" de cabells rossos, els primers aris. També es diu que buscaven races de cavalls resistents al fred per a la guerra.

Els serveis secrets britànics, que observaven amb recel la marxa dels

→

→ alemanys a través de l'Índia britànica, van atribuir-ho a l'espionatge. L'historiador Wolfgang Kaufmann, per contra, ho veu així: els nazis volien explorar la zona en què després d'una futura guerra les esferes d'interessos de les suposades potències vencedores, el Japó i Alemanya, xocarien.

Ara s'ha presentat un llibre que aclareix els veritables motius de la missió. L'estudiós de la religió Peter Meier-Hüsing, de Bremen, ha revisat arxius i documents originals. Ha descobert que el viatge a aquells territoris nevats no va ser una acció de comando secreta i planejada rigorosament per les unitats de la calavera de les SS, sinó la caça de trofeus casual d'un investigador i aventurer ambivalent.

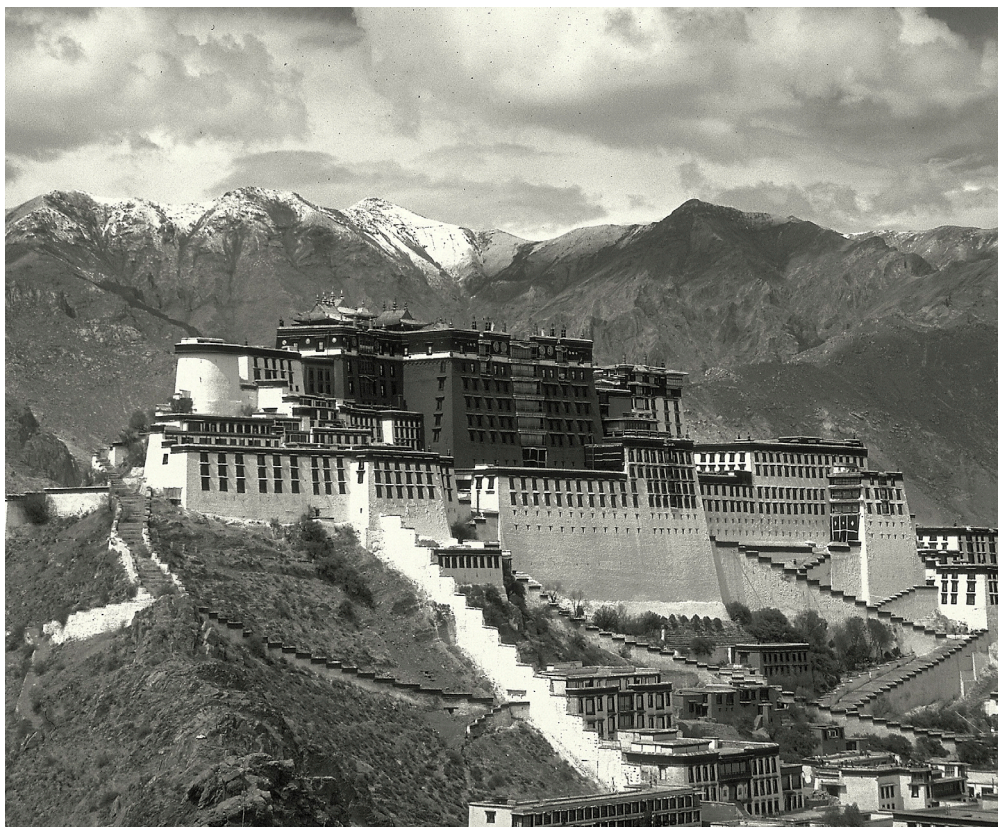
Segons l'autor, Schäfer era "excel·lent disparant" i caçant, estava obsessionat per la soledat de la natura salvatge i sentia fàstic per la "debilitat" de la civilització. Els funcionaris colonials britànics el van descriure com un home "fort, capriciós i culte", però també "vanitós fins a l'infantilisme".

Tots aquests talents els havia cultivat des de ben aviat. Quan era adolescent, fill del president d'un consell d'administració, disparava a bocs a Odenwald. A 19 anys va estudiar zoologia. Després va acudir al milionari nord-americà Brooke Dolan II. Aquell esnob estava planificant una expedició al territori, a penes investigat, de l'oest de la Xina i buscava un acompanyant capaç.

L'any 1931 els dos joves es van endinsar pel mig dels llunyans boscos de bambú, on l'alemany s'esmunyia amb tanta seguretat entre el biòtop que aviat se li van acumular a les maletes pells d'animals estranys; entre elles, de les espècies de cabra gòral, serau i taquin. També va caçar un panda: una estrena.

L'Acadèmia de Ciències Naturals de Filadèlfia va quedar tan entusiasmada amb el botí zoològic de Schäfer que el va fer membre de l'organització.

De tornada a casa, el jove estudiant d'ornitologia va escriure la seva aventura amb grans paraules, des de l'ànima, l'obra es va convertir en un *best-seller* i ell va entrar el 1933 a les SS. Això no li va impedir, però, de seguir novament amb el "ianqui" Dolan l'atracció de la natura salvatge. Aquesta vegada van anar durant gairebé dos anys fins al territori verge on neix el Iang-Tsé.

La jove estrella de la zoologia va celebrar el seu 26è aniversari bevent whisky i jugant a golf al luxós ranxo de Dolan. Els nord-americans cortejaven l'Indiana Jones de la zoologia. Al mateix temps mecenes alemanys, entre ells el cap de premsa a l'estranger de l'NSDAP, Ernst Hanfstaengl, i el cònsol general de Xangai, buscaven finançament a l'Estat nazi: Schäfer planejava una expedició pròpia al Tibet.

L'imperi del Dalai Lama en aquell moment era com una fortalesa aïllada. Era un país de la nostàlgia, ple de secrets biològics. En realitat, els britànics havien obert a la força el Tibet: el 1903 el van ocupar amb 3.000 soldats i van arrasar amb les seves metralladores els homes en ponis armats encara amb llances. Tanmateix, el territori es va mantenir mig autònom, es va tancar davant el progrés i va prohibir l'entrada a estrangers.

Quan el líder de les SS, Himmler, va sentir parlar de la intrèpida expedició, hi va mostrar de seguida el seu interès. La primavera del 1936 va telegrafiar a l'altre costat de l'Atlàntic: "Se sol·licita el retorn al país." Schäfer va obeir.

Més tard Schäfer va dir que l'aliança amb l'arquitecte de l'Holocaust havia

estat el seu "error més gran", i també que va "ficar-se a la gola del llop". L'autor Meier-Hüsing li retreu un enorme afany de prestigi i que va ser "oportunist".

El pacte faustià amb les SS va portar el jove savi immediatament a l'ambient de l'equip investigador de Himmler *Ahnenerbe* (que estudiava l'herència ancestral), els membres del qual propugnaven la "cosmogonia glacial". Segons ells, antigament hi havia hagut una "cultura primitiva nòrdica-atlàntica" que havia estat aniquilada per material caigut de la Lluna. La resta d'aquella superrça només hauria sobreviscut a l'Himàlaia.

Aquesta bajanada se l'havia inventat l'ex-coronel imperial Karl Maria Wiligut, que es creia l'encarnació del déu germànic Thor. Quan Schäfer va visitar aquell xarlatà en la seva mansió de Dahlem, a Berlín, ell li va etzibar profecies confuses, probablement enterbolits per l'opi.

És aquest aspecte de la missió al Tibet que els veritables esotèrics més tard van anar elaborant. En novel·les i webs sobre els nazis el zoòleg apareix encara avui dia com un buscador del Sant Greal amb botes marrons.

El punt àlgid de la bajanada era un "Buda de l'espai", que va aparèixer fa uns

A LA RECERCA DE LA RAÇA. A

l'esquerra, el palau de Potala, a Lhasa, on els alemanys van arribar per trobar els seus *cosins* aris. A sota, un grup d'aquella expedició alemanya protagonista de les recerques científiques més extravagants amb animals i persones.

quants anys. A l'escultura, hi destaca una esvàstica girada: a l'orient llunyà un símbol de sort. Es creu que la figura té mil anys d'història i que prové del botí de la missió de Schäfer. Una anàlisi de l'Institut de Planetologia de Stuttgart va revelar que l'efígie va ser creada a partir del meteorit ferrós Chinga, que va caure fa més de 10.000 anys entre Sibèria i Mongòlia.

Material astral: un resultat sorprenent. Però aviat va venir la decepció. El material de partida sí que era extraterrestre, però el buda el va fer un falsificador modern. Pel que sembla, un desconegut va intentar endossar a l'objecte una llegenda dramàtica sobre el seu origen per fer-ne pujar el preu.

Amb els fets històrics, una farsa així té poc recorregut. L'expedició es va "mistificar absurdament", sentència Meier-Hüsing. Amb les ximpleries de Himmler sobre els aris el cap de la missió no podia descobrir "absolutament res". Al cap d'un temps, el president de l'herència dels avantpassats estava tan enfadat amb Schäfer que volia abandonar el projecte.

Finalment, Himmler en va assumir el patrocini i a cop de ploma va ascendir

tot l'equip de l'expedició a oficials de les SS. De diners, però, pràcticament no n'hi havia.

Les runes al casc de la tropa dels aventurers, tanmateix, van ser suficients perquè els britànics s'alarmessin. Quan els "víkings de la ciència" van posar-se en camí l'abril del 1938, no tenien documents per viatjar a l'Índia britànica. L'imperi els bloquejava.

Però el cap de l'expedició va refiar-se de la seva llengua hàbil. Arribats a Calcuta, Schäfer va fer 36 hores de tren a través del país i va demanar una audiència amb el vice-rei de l'Índia, Lord Linlithgow. Allà es va mostrar "tan emotiu i submís" com apareix en una nota de les autoritats colonials, que li van prometre ajuda.

A Londres també es va posar en marxa la maquinària diplomàtica. L'almirall anglès Sir Barry Domville, antisemita i amic de Himmler, va intervenir davant

del primer ministre britànic, Neville Chamberlain personalment. Aquest finalment va donar llum verd seguint una política conciliadora.

El visat només era vàlid per al principat Sikkim, un tros en territori muntanyós. Què havien de fer? Els alemanys eren a l'Índia amb tones d'equipament.

Sense esperar cap altra autorització van emprendre la marxa. Ja era juny quan van començar a caminar a Darjeeling amb carros de bous i animals de muntura. Núvols saturats d'aigua provinents de la plana de Bengala s'acumulen a la cresta de l'Himàlaia. Passant per pistes enfangades, la caravana es va anar acostant al cim dels vuitmils.

A Kongra la van fer parada provisionalment. Més enllà del pas a 5.130 metres hi ha el Tibet, la terra promesa de la fauna. Als expedicionaris de les SS no els quedava cap més opció que muntar un campament base proper a la frontera.

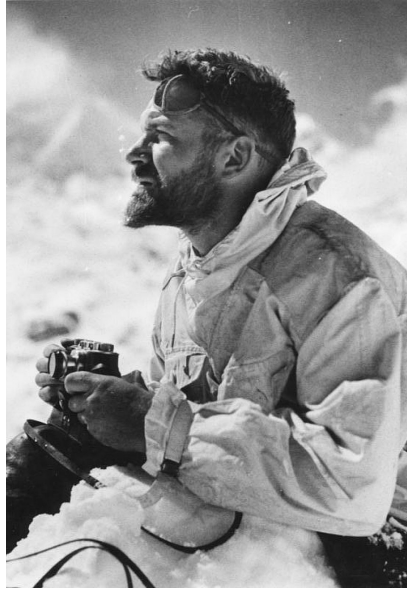
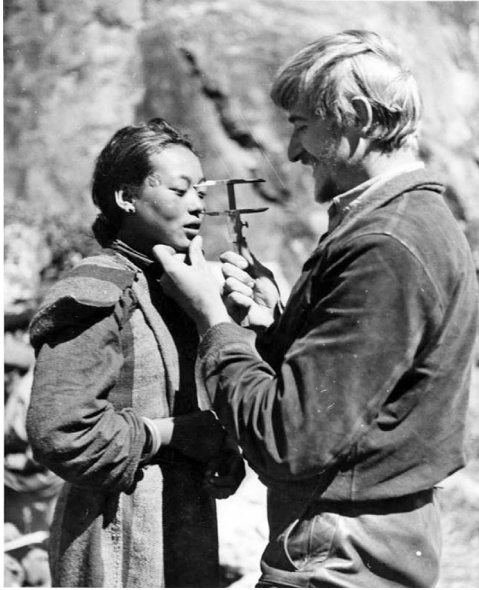
Al vespre el cap sovint amb malenconia jeia a la "tenda del *führer*, del líder" i llegia el *Faust*, de Goethe. El seu ànim trist el provocava el fet que, abans de començar l'expedició, el novembre del 1937 havia fracassat en la caça de l'ànec amb barca. Se li havia disparat un tret que havia ferit de mort la seva dona.

La música de ball que xerricava des del receptor d'ona curta portat d'amagat des de Berlín a penes podia alegrar l'ànim del cap de la missió. A més a més el menjar era monòton: "pasta, sempre pasta".

Però aleshores es va presentar una oportunitat. Un administrador tibetà de l'altra banda de la frontera va visitar el campament maltractat pel vent. Schäfer va adular l'home, li va servir te i pastes, li va donar botes de goma, galetes Bahlsen i un matalàs inflable. A canvi, li →

EL QUE ERA LA RECERCA D'UN DESCOBRIMENT VA ACABAR SENT UNA FESTASSA ALCOHÒLICA PLENA D'EXPERIMENTS MACABRES

A l'esquerra, Bruno Beger mesura el crani d'una dona nadiua del Tibet. A la dreta, Ernst Schäfer, zoòleg i "sacerdot del nazisme", segons els britànics. Schäfer va liderar aquella expedició patrocinada pels nazis.

Sobretot l'antropòleg Bruno Beger va tenir un comportament vergonyós. Va mesurar el cos dels nadius amb compàs, amb tenalles de mesura del crani i amb un goniòmetre per al maxil·lar. I va untar la cara de persones amb massa de Negocoll per fer-los el motlle del crani.

En dossiers britànics es retreu als alemanys que es comportessin amb mala educació. Schäfer era un "sacerdot del nazisme", afegeixen. Però en el judici també hi ha enveja.

El criticat Schäfer, de tota manera, va adquirir cada cop més simpatia. Com a mestre de les "declamacions conciliadores", diu Meier-Hüsing, va aconseguir fins i tot convèncer el Reting Rinpoche del moment perquè allargués la visita a sis mesos.

A partir d'un apunt en unes actes de les SS de final del 1939 sabem que Schäfer va oferir armes secretament al regent. Què va passar exactament, encara avui dia està per aclarir.

La missió va acabar-se tres setmanes abans de l'esclat de la guerra com una mescla estranya entre espionatge, bacanal i rapinya zoològica de la classe extractiva. A més dels 3.000 ocells, el grup va emportar-se 2.000 ous, 400 cranis i pells de mamífers, i també rèptils, amfibis i uns quants milers de papallones, saltamartins, 2.000 objectes etnològics, minerals, cartes topogràfiques i 40.000 fotos en blanc i negre.

Gran part d'aquest tresor està ocult encara avui als arxius. Són mal vistos a causa de la proximitat amb el nazisme.

Amb el zoòleg Schäfer passa el mateix. En cas que se n'hagués anat a temps als Estats Units probablement allà hauria entrat al saló de la fama dels grans descobridors. A Alemanya només va aconseguir odiar-se pel passat nazi i finalment va ser absolt en els processos de desnazificació.

Al final de la seva vida va escriure per a la revista alemanya de caça *Wild und Hund*. ●

→ va demanar amb persuasió un visat per anar a Lhasa.

I efectivament: després de setmanes d'espera, el consell de ministres tibetà va permetre al "mestre de les cent ciències" visitar l'aïllada capital del lamaisme durant 14 dies; però sense aparells científics. I tampoc no se'ls permetia "matar ocells ni mamífers", segons l'autorització.

El 22 de desembre del 1938 els homes de les SS van entrar a l'altiplà prohibit com uns pioners en camí del paradisiac Shangri-la. La nit de Nadal van penjar ornaments nadalencs fets per ells mateixos a l'arbre de Nadal. Després de la nit de Cap d'any la temperatura va baixar a menys 35 graus. A les tendes cremaven femta de iac. La tropa, tot i la prohibició, s'havia endut l'equipament tècnic.

Van recórrer 400 quilòmetres a través d'estepes nevades, gel i tempestes de calamarsa. Quan se'ls va aparèixer Lhasa els alemanys semblaven uns vagabunds. "Tenien els cabells rossos, els ulls blaus i uns barbes brutes i descuidades", va anotar un tibetà.

En aquell lloc sagrat, hi vivien 25.000 persones. Aproximadament el mateix nombre de monjos budistes amb túnica vermella vivien als tres monestirs

estats de la zona. Al centre s'alçava la imponent Potala, la seu del Govern, un edifici com d'un altre planeta.

A diferència dels funcionaris britànics del lloc, amb pompa i de rigorosa etiqueta, aquella gent de Berlín després del primer bany anaven en mànigues de camisa i es mostraven relaxats. La seva fal·lera per la beguda aviat va ser motiu de comentari a la ciutat. Un rere l'altre els notables del Tibet els van convidar a festes. Mentre sonaven cançons alemanyes al gramòfon, fluïa en abundància la cervesa Chang.

L'equip no es va pas presentar, explica Meier-Hüsing, com "els enviats de la raça ària que busquen els seus cosins d'Orient". El que oficialment es va anomenar una trobada de l'"esvàstica oriental i occidental" en realitat va ser un "festassa alcohòlica".

Alhora, però, van recollir mostres i les van estudiar. Caçaren mamífers i ocells, van dur a terme mesures geomagnètiques i estudis etnològics. També van filmar sacerdots beguts i "enterraments tibetans" mentre esquarteraven cadàvers, que més tard donaven als vòltors. L'equip filmà alguns rituals amb tanta insistència que gairebé els van linxar.

Traducció d'Arnau Figueras